

Έχω έναν γνωστό, τολμώ να πω φίλο, ο οποίος έχει επιδείξει μια ιδιαίτερη ευαισθησία, για την δεκαετία του 40. Μια ευαισθησία που έχει μετουσιωθεί σε έρευνα και μελέτη. Θα μπορούσα να πω ότι για την κλάση του, καθότι σημαντικά νεότερος, δεν είναι σύνηθες. Με καταγωγή από φτωχό, ακριτικό χωριό, θέλησε εκεί προ καιρού, με αφορμή μια επέτειο, να θυμίσει το παρελθόν.

Ζήτησε λοιπόν τη συνδρομή του τοπικού κοινοτάρχη, ο οποίος κατ' αρχάς ανταποκρίθηκε θερμά, στο να ανασυρθούν τα αρχεία από εκείνη την περίοδο. Προϊόντος του χρόνου όμως, ο αιρετός άρχων, άλλαξε πλήρως αντιμετώπιση, για να φθάσει αργότερα στην απάντηση ότι δεν υπάρχει πλέον κάτι καταγεγραμμένο. Τα κάψαμε, κατέληξε

Αν όντως ισχύει κάτι τέτοιο, αποτελεί ένα ιστορικό έγκλημα, που συντελέστηκε πιθανότατα για να προσφερθεί κάλυψη. Αν δεν ισχύει και ότι έγγραφο υπάρχει, ξανακρύφτηκε σε απόμακρο συρτάρι ανήλιου υπόγειου, υφίσταται κάποια πιθανότητα, να έρθει στο φως, κάποια στιγμή στο μέλλον και να αποκωδικοποιήσει γεγονότα και συμπεριφορές.

Τα θυμήθηκα όλα τούτα, μέρα που είναι, καθώς συμπληρώθηκαν 30 χρόνια από την καύση 17 εκατομμυρίων φακέλων. Δεκαεπτά εκατομμύρια φάκελοι που αφορούσαν Έλληνες πολίτες. Δεκαεπτά εκατομμύρια φάκελοι, που άρχισαν να δημιουργούνται από τον μεσοπόλεμο μέχρι την πτώση του Απριλιανού καθεστώτος. Ένας τεράστιος όγκος δουλειάς, όπου το κράτος παρακολουθούσε, καταχωρούσε μεθοδικά ότι θεωρούσε πως απειλούσε την ύπαρξη του.

Ένας μηχανισμός που απασχολούσε επαγγελματίες ασφαλίτες, καλοθελητές ρουφιάνους, εκβιασμένους, τρομοκρατημένους μα και κυνηγούς ευκαιριών. Ο άνθρωπος στα χαμηλότερά

του. Και ποιος ξέρει τι προσωπικές διαφορές διευθετήθηκαν με τον πλέον χυδαίο τρόπο, υπό την ευλογία των καιρών.

Όλο αυτόν τον καθρέπτη μιας κοινωνίας που περνούσε καθημερινά από τις μυλόπετρες του διχασμού, του μίσους και της βίας, συμφώνησαν οι πολιτικές δυνάμεις του τόπου να τον κάψουν. Να το θυμηθούμε. Μεσοκαλόκαιρο του '89, ο Τζανής Τζανετάκης ορκίζεται πρωθυπουργός και σχηματίζει κυβέρνηση με την σύμπραξη της Ν.Δ. και του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου που τον αποτελούσαν το Κ.Κ.Ε. και η Ε.Α.Ρ.

Στο πολύ σύντομο διάστημα της ζωής της, καθώς παρέδωσε τον Οκτώβριο στην υπηρεσιακή του Ι. Γρίβα, πέρασε τον νόμο 1866/1989 που άνοιγε τις πύλες για την ιδιωτική τηλεόραση, πράγμα σχετικά αδιάφορο, διότι ήταν πλέον θέμα χρόνου. Η άμυνα που έπαιζε το Πα.Σο.Κ. στο συγκεκριμένο θέμα, νομοτελειακά είχε ημερομηνία λήξης και οι εικόνες της ιδιωτικής τιβί θα πλημμύριζαν τα σπίτια, με όλα τα όμορφα κι άσχημά τους.

Ταυτόχρονα όμως με την υπ' αριθμό 8504/7-14668 υπουργική απόφαση (Προεδρίας, Εσωτερικών, Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης) της 28.8.1989, επέβαλε την καταστροφή ατομικών φακέλων πολιτικών φρονημάτων των Ελλήνων πολιτών που φυλάσσονταν στις υπηρεσίες του υπουργείου Δημόσιας Τάξης. Ας θυμηθούμε και τους αντίστοιχους υπουργούς, που έβαλαν τις υπογραφές τους στην σχετική απόφαση: Αθανάσιος Κανελλόπουλος, Νικόλαος Κωνσταντόπουλος, Φώτιος Κουβέλης, Ιωάννης Κεφαλογιάννης. Δύο από την Ν.Δ., δύο από τον Συνασπισμό. Μοιρασμένες οι ευθύνες.

Το δε σκεπτικό στόχευε στην αντίληψη της εθνικής συμφιλίωσης. Με τη συμπλήρωση σαράντα χρόνων από την λήξη του Εμφυλίου, τότε που αποσύρθηκε ο τελευταίος μαχητής του Δ.Σ. από το Κάμενικ, ή κατ' άλλους ο τελευταίος εαμβούλγαρος, ας σβήσουμε το διχαστικό παρελθόν, τώρα που συμπορευόμεθα σε επίπεδο κυβέρνησης. Και είναι σαφές πως οποιοδήποτε δεξιάς αποκλίσεως πολιτικός σχηματισμός, βουλευόταν με αυτή την κίνηση. Είναι απορίας άξιο όμως, πως συμφώνησε τόσο ο ιστορικός ηγέτης του Κ.Κ.Ε., μπαρουτοκαπνισμένος και αυτός, ως καπετάν Γιώτης στις φλόγες του Εμφυλίου, όσο και ο εμβληματικός Λεωνίδας Κύρκος.

Έτσι, την Τρίτη 29η Αυγούστου του 1989, ο γενικός γραμματέας του υπουργείου Δημόσιας Τάξης και οι άλλοι παράγοντες που προέβλεπε το Προεδρικό Διάταγμα, έκαψαν τους φακέλους στην υψικάμνο της «Χαλυβουργικής» στην Ελευσίνα. Στη Θεσσαλονίκη το κάψιμο έγινε στη «Σιδενόρ» (πρώην «Βιοχάλκο»), ενώ στην υπόλοιπη Ελλάδα σε δημόσιες πλατείες

παρουσία δημόσιων λειτουργιών. Υπολογίζεται ότι κάηκαν περισσότεροι από 17 εκατομμύρια φάκελοι σε ολόκληρη την Ελλάδα, από τους οποίους 1.800.000 στη Θεσσαλονίκη και 9.000.000 στην Αθήνα.

Ο καθηγητής Γιώργος Μαργαρίτης, φωνή σφόδρα ενάντια στην καταστροφή είχε δηλώσει:

«Ήμουν αντίθετος, όπως και η συντριπτική πλειονότητα των ιστορικών εκείνο τον καιρό. Είναι παρανοϊκό να καταστρέφει μια χώρα το αρχειακό υλικό της. Όταν στην Τουρκία διατηρούν τα οθωμανικά αρχεία για την επανάσταση του '21, εμείς καταστρέφουμε τα δικά μας ιστορικά τεκμήρια».

«Προκάλεσε μεγάλη ζημιά η καταστροφή των αρχείων αυτών. Θα μας επέτρεπαν να ξαναχτίσουμε το παρελθόν με επάρκεια. Μπορεί τα αρχεία αυτά να περιέχουν πληροφορίες χαφιέδων κ.λπ., όμως στην Ιστορία γνωρίζουμε ότι κανένα αρχείο δεν είναι «ουδέτερο». Υπάρχει όμως και η επιστημονική διήθηση για να ξεκαθαρίζονται στοιχεία προς αξιοποίηση».

Κάποιοι δυο χιλιάδες φάκελοι εξαιρέθηκαν της πυράς. Πρόκειται για γνωστές ή λιγότερο γνωστές προσωπικότητες της εποχής. Κι αυτό, κάνει ακόμα πιο εξοργιστικό το όλο θέμα, αφού για χιλιάδες άλλους πολίτες που υπέφεραν, που δεν αναγνωρίστηκε ποτέ, τίποτα από τα βάσανά τους, δεν θα μάθουμε κάτι από τις δοκιμασίες τους. Που δεν μάθουμε ποτέ το βαθμό αυθαιρεσίας των δικωτικών αρχών, αν υποθεθεί ότι υπήρχε νομοθετικό πλαίσιο.

Σαράντα χρόνια μετά τη λήξη του Εμφυλίου, όλος αυτός ο αχανής κόσμος, που θα έδινε τις αντίστοιχες ευκαιρίες για μελέτη και τεκμηρίωση καταστράφηκε. Χωρίς ενημέρωση, δίχως κοινοβουλευτική διαβούλευση, από μια συγκυβέρνηση τεσσάρων μηνών, με τη σύμφωνη γνώμη του πολιτικού πανθέου. Τριάντα χρόνια μετά την καταστροφή, φαντάζει ακόμα αλλόκοτο, ακατανόητο, αντιεπιστημονικό, παράλογο και τόσο εκνευριστικό.

Κι έτσι το «Δελτίον Ποιού», το «Δελτίον Νομιμοφροσύνης», το «Δελτίον Αντεθνικής Δράσεως», πέρασαν από τα συρτάρια και τους φωριαμούς της εξουσίας στην πυρά και στη λήθη. Μαζί τους, το πλέγμα που περιέγραφε το μετεμφυλιακό κράτος, που ενίσχυε την θεότητα των κοινωνικών φρονημάτων, που βάθυνε το ρήγμα του διχασμού κρατώντας ανοικτό το μεγάλο τραύμα.

Ένα μικρό μνημόσυνο, για αυτό το πελώριο σφάλμα, είναι αναγκαίο, και βεβαιότατα θα βοηθήσει τον φίλο να αντιληφθεί, γιατί σε ένα μικρό χωριό, εβδομήντα χρόνια μετά το πέρας των γεγονότων, ένας κοινοτάρχης, ανακοίνωσε ότι έκαψε ότι αρχειακό υλικό που υπήρχε από τότε. Έτσι αυθαίρετα. Επειδή μπορούσε. Επειδή ακολούθησε το παράδειγμα του κράτους.

Πολύ φόβος, κανένας σεβασμός.